

08-37-40-200

בס"ד, בית מדרש המאי"ר לארץ | גליון 276

פרשת בשלח | מפתח הפרנסה - אמונה ומחשבה טובה

מסי לרות אל הנפש

שביבי אור מתורתו האדירה והנדירה
של הצדיק רבינו יורם מיכאל אברג'ל זיע"א
ערוך על פי שיעוריו של בנו ממושיך דרכו ואורו
הרה"ג רבינו ישראל אברג'ל שליט"א

מסילות אל הנפש

תוכן העניינים

- 1 מכולת למכירה!
- 3 אני מבין אותך!
- 4 זהירות - תולעת!
- 5 התבוננות בדורות ראשונים
- 7 עונשו של שקרן
- 13 מה יש על הכתפים?
- 15 עם ישראל זוכים לראות את מצרים מתים! ..
- 17 עדיין באמצע הסולם
- 20 לשאול אוכל לנפשם
- 22 עיקר הכל - לימוד התורה!
- 22 שיעור ושמו מן
- 27 העולה מן האמור להלכה ולמעשה

מוקדש לעילוי נשמת אמנו היקרה
אוריאל בת זחורה ז"ל
נלב"ע י"ט סיוון התש"ע
ולהבריל לברכה והצלחת
יואל ושרה ממן הי"ד

מוקדש לעילוי נשמת
בן ציון בן לאה ז"ל
נלב"ע כ"ז אייר התשפ"ב
ולהבריל להצלחה בגשמיות ורוחניות
ל דוד דוד הי"ד
ולכל משפ' מורחי הי"ד

הזמינו לבית או לעסק
קופת צדקה מהודרת

הצטרפו לשיעור היומי
עם משלוח עד הבית!

בית המדרש המאי"ר לארץ

התנסות והתפתחות ספרי מורשת ודיבור הרב יורם מיכאל אברג'ל ז"ע א

8771301 ת.ד. 345 נתיבות 08-37-40-200

office@h-l.org.il

www.hameir-laarets.org.il

08-649-9859 קו 'המאיר לארץ'

08-37-40-200

077-223-1130

המאיר לארץ

054-26-380-26 לקבלת 'רגע של אור'

ע"ר 580654762 | למוטד אישור מס הכנסה לעניין תרומות לפי סעיף 46 לפקודה

- כל הזכויות שמורות -

מסילות אל הנפש

פרשת בשלח - מכולת למכירה!

פרשת בשלח

מכולת למכירה!

ואבי תלה שלט על המונית: 'מונית!
... (כולל מספר מונית) - למכירה'...

חבריו קפצו עליו: אבי! השתגעתי! הרי
אתה מתפרנס כל כך יפה
מהמונית, למה למכור אותה?

ואבי הסביר בחיוך בוטח: כבר הרבה שנים
אני עוקב אחרי המכולת הזאת, ועל
הסכומים שהיא מגלגלת. מה אני יכול
לומר לכם: אני בטוח שאם אני אקנה אותה
אני יוכל לשבת במנוחה ולספור דולרים...

בסופו של דבר אבי מכר את המונית,
גייס הלוואות, ונכנס למכולת...

החודש הראשון עוד היה רוחי, החודש
השני התנדנד, אך מהחודש
השלישי החל לגלגל ההפסדים...

ככל שעברו החדשים הלך הגרעון
וצבר תאוצה...

עד שביום בהיר אחד התיישב אבי על
הכסא וידיו שמוטות...

'איך זה יכול להיות?' - הרהר בכאב.

'אני יודע' - המשיך להרהר - 'שאנשים
רגילים להסביר שהפסדים נובעים

הקיר שנשא עליו את השלט, כנראה,
לא התרגש. אך, תושבי המקום, כן.

המכולת השכונתית - עומדת למכירה:
לא סתם חנות, לא סתם שטח, אלא
המכולת, בכבודה ובעצמה!

אפילו זקני השכונה לא זוכרים מתי שוקי
פתח אותה. יש טוענים שזה היה
עוד בתקופה שאפשר היה לספור את בתי
השכונה באצבעות הידים...

אך מה שברור שבין כותלי המכולת
התקפלו שלשה דורות: זקנים,
צעירים וילדים. שם היו נפגשים ומחליפים
תיוות, שם היו נפתחים הלבבות...

וכמנצח על כל התזמורת צמד מאחורי
הדלפק שוקי ופניו מאירות בחיוך נדיר.

ועתה, שוקי שכבר התבגר, פרסם את
המכולת למכירה.

המונית נעצרה בחריקת בלמים,
ומתוכה הגיח אבי וסקר
בעינים בורקות את השלט. ללא שהייה
התקשר לשוקי והודיע: 'שוקי! אני
קונה את המכולת!'

הוא נזכר בפסוק: "דָּאָגָה בְּלִב־אִישׁ יִשְׁחָנָה" (משלי יב, כה), והיינו שכאשר משהו לוחץ ומעיק על האדם עליו להשתדל להוציא את זה בפיו ולספר את זה לזולת ועל ידי כך הרגשתו תשתפר פלאים, והוא יקבל כח להתמודד עם המציאות.

מחשבותיו סערו עליו: אני חייב למצוא משהו שאוכל לספר לו. במחשבתו רצו שמות ודמויות, ובסופו של דבר החליט לספר לחברו הטוב - יוסי. ליוסי יש כח הקשבה נדיר, הוא מסוגל לשבת בסבלנות ולהקשיב מתוך השתתפות אמיתית!

הרבה אנשים הוא הצליח לרפאות רק מכח ההקשבה שלו!¹

וברגלים כושלות הוא קם ממקומו והלך ליוסי...

מהתנהלות לא תקינה. למשל, כשמוכרים בזול, פחות מהעלות. או, כשמזמינים סחורה יותר מהיקף המכירות, ובסוף הסחורה נשארת כאבן שאין לה הופכין...

'אבל אני' - המשיך והרהר - 'השתדלתי להתנהל באופן תקני, ואם כך, מדוע הפסדתי?'

'ומילא' - המשיך ואמר לעצמו - 'אם הייתי מפסיד רק את המונית, נו, הייתי מתגבר. אך הבעיה שנכנסתי לגלגל חובות ענק שכדי לכסותו אצטרך לעבוד הרבה מאוד.'

לבו הלם בחזקה, והרגשה איומה התגלתה בתוכו...

הרגשה שמעולם הוא לא חש אותה וכמעט לא ידע על קיומה - הרגשת חרדה...

ומתוך ערפול החושים הכבד שאיים על שפיותו, צצה לה קרן אור...

מעין החכמה

רבי אשר נתן את השירות הזה בשלימות. הוא נתן לכל אחד את האפשרות לפרוק מעל לבו את כל המועקות, כל הכעסים, האכזבות התסכולים, המרירות, הכשלונות. המחלות והקטטות שבין אדם לחברו ובין איש לאשתו. הוא היה קשוב לכל מי שרצה לגולל את המעיק על לבו. חולי נפש יכלו לדבר אליו שעות והוא מעולם לא איבד את הסבלנות.

רבי אשר כמעט מעולם לא דיבר על עצמו. אך פעם אחת בשעת

1. הגה"ק רבי אשר פריינד זיע"א הצטיין מאוד במדה הקדושה הזו - מדת הסבלנות.

וכך הובא בספר ר' אשר (עמוד 339):

רבי אשר פריינד היה כמו מגנט ששאב אליו את האנשים. הוא היה 'מקשיב' חזק. היה לו כח קשב לשמוע את הזולת, ולתת לו לגולל את כל המעיק על לבו.

ביסודו של דבר, זה מה שחסר לרוב האנשים, זוג אזנים מקשיבות.

פרשת בשלח - אני מבין אותך!

אני מבין אותך!

ולפתע נראה מראה נדיר יקר המציאות. מחזה מרהיב ביופיו: יוסי הוזיל דמעה, דמעה, דמעה עבה. תחילה היא הסתתרה בזקנו, אולם מיד הגיעו אחריה נוספות. הן התאוששו והחלו לרדת בפרהסיא, לאחר מכן הגביה את עיניו והמשיך להאזין ושוב להעניק לאבי דמעות קלות...²

יוסי קיבל את אבי בסבר פנים יפות, וכשביקש לשוחח עמו, נענה בשמחה. **שניהם** התיישבו על ספסל, יוסי היטה את אזנו כאפרכסת, ואבי החל לספר מההתחלה, את החלומות, את ההשקעות, ואת הנפילה... **יוסי** האזין ברוב קשב לפרטים, מתוך התעניינות במצב (השתתפות בצער, לא סקרנות...).

מעין החכמה

והרב בן ציון היה נענה ברצון ובשמחה, באורך רוח ובחביבה.

ערב מאוחרת הוא פתח את סגור לבו ואמר:

באחת השבתות מסר את השיעור במאמץ רב מכפי כחו. סיימו בתשות כח מוחלטת. ביקש שהיום לא יפנו בשאלות, כי אין בו כח לענות. הקיפוהו בהערצה, בדומיה ובהדרת כבוד. פילס יהודי דרך, ואמר: 'אין לי קושיא, אני מבקש רק ברכה!'

אתם לא מבינים איך אני מרגיש בשעה כזאת. אם הייתם יודעים מה עבר עלי ביום אחד, לא הייתם מבינים איך בכלל אפשר להחזיק מעמד. והתחיל לפרט מה עבר עליו באותו יום: באו אלי בענין של חולי סרטן, שלום בית, כל מיני סוגי מחלות, עניות... ובסוף היום 'לקינוח' הגיע אחד ממאה שערים עם בנו אברך צעיר נשוי, שהחליט שרק דבר אחד טוב בשבילו: 'למות!' ואי אפשר להוציא לו את זה מהראש. הייתי צריך 'למות' אתו ביחד, כדי שהוא ירגיש מה זה למות, שירגיש טעם מיתה, ויצא לו החשק למות. אבל אלו דברים בנפש. מאוד קשים...

השיבו באפיסת כחות: 'האמן לי, אין לי כח אפילו לברך', ופטרו בברכה קצרה. והנה מפלס עוד אחד דרך, משמיע שם של חולה הזקוק לרפואה...

2. הגה"ק הרב בן ציון אבא שאול זיע"א היה מוסר בכל שבת שיעור. שיעור שהתקיים במשך שנים ארוכות. גם בעת חוליו ומוגבלותו הגופנית לא ויתר על זיכוי הרבים ומסר את השיעור במאמץ אדיר. **לאחר** כל שיעור היו השומעים נוגשים אלו ונושאים ונותנים עמו בנושאים שהעלו בשיעור וביקשו הבהרות והרחבות.

אחד מתלמידיו הזדרז לחסום בעדו, אך ההוא לא ויתר והמשיך לנסות לפלס דרך. **'הנח** לו', הפטיר הרב בלחישה רפה... **הציע** בצחוק: 'יברכני כבודו שברכותי יתקבלו במרום ואברך במקום כבודו, ולא יתעייף...'. **פני** הרב הרצינו, וענה: 'תאהב כל יהודי בלב ונפש, גם אתה תוכל לברך...'

צרים עליך וסוגרים אותך כאילו בכלא,
קשה מנשוא, בלי תקות השחרור חלילה,
ה' ירחם...

אך עליך לדעת שהמחשבה האופפת
אותך אינה אמיתית, ואין לה שום
אחיזה במציאות. ומי שהכניס אותה אל
תוך לבך הוא הצר הצורר - היצר הרע...
וברשותך אפרט יותר...

ולאחר שאבי סיים את דבריו. פתח
יוסי ואמר:³

אני מאוד מבין את הכאבים העמוקים
ואת יסורי הנפש שאתה מתייסר
בהם, יום יום ובכל שעה ושעה, כמעט
באין הפוגות. אני רואה מרחוק עד כמה
המחשבות הקשות ודמיונות של סיוט
ובלהות אינן עוזבות אותך לרגע, הם

זהירות - תולעת!

והאדם נדרש לעבוד את השם יתברך.
והעבודה פירושה לזבוח את
היצר הרע, וכמו שנאמר: "זָבַחַ תִּזְבֹּחַ
כִּכְבְּדִנְגִי וְשֵׁם דְּרָךְ אֲרָאֲנוּ בְיַשֵּׁעַ
אֱלֹהִים" (תהלים ג, כג).

והזביחה היא על ידי אמונה!

וכך אמר הרבי הריי"צ מליובאוויטש
זיע"א:⁴

היאוש הוא הטיפה המרה התלויה
בחרבו של המחריב עולמו של
הקב"ה, והמדית את האנשים מדרכי
החיים מלמלאות תעודת מלאכותם
בשליחות אדון עולמים להאיר את

לעתים נדמה לאדם שמצבו הוא הכי
גרוע שיכול להיות, והוא
מרגיש וחש כאילו כל ישותו נעלמת
ושוקעת בתוך ההעלם המוחלט.

אך עליו לדעת שהתחושות הללו
וההרגשה הזו, היא מיצירתו של
היצר הרע!

היצר הרע הוא המביים את 'העתיד
השחור' הנראה לאדם. הוא
המטיל אימה ומורד. הוא המדמיין
ומצייר לאדם, כיצד, בעקבות חובותיו,
יעקלו לו את הבית, והוא יסתובב
ברחובות קרוע בגדים וחסר כל...

מעין החכמה

- 3. הקטע** הבא מ'אמרי אשר' (מכתב קכב)
להגה"ק רבי אשר פריינד זיע"א.
- 4. אגרות** קודש (חלק ה - עמוד קטז) לרבי
הריי"צ מליובאוויטש זיע"א.

הוי אומר: אם יזכה ותהיה לו אהבת ישראל
אמיתית, יפעלו ברכתיו גם מבלי
שיתברך. ואם לאו, לא תעזור הברכה!... (רבינו
האור לציון, חלק ב - עמוד 270).

מסילות אל הנפש

פרשת בשלח - התבוננות בדורות ראשונים

לעשות בפועל כל מה שאפשר לעשות ולא לשבת בחיבוק ידים ולבכות על העבר המזהיר, ולהזהר באלפי סייגים מלצייר לעצמו עתיד שחור.

על האדם להרגיל עצמו במחשבה טובה זו לצייר לעצמו בכח הבטחון שפרנסתו מזומנת לפניו, ואם מתאחר איזה זמן הנה האל הטוב יתברך ויתעלה ישלם לו במיטב ויהיה בשמחה באמת...
'אתה שומע אבי?' - שאל יוסי.

'כן. אני שומע. אבל אני לא יודע איך. איך אפשר להכניס את האמונה הזו לתוך התודעה?
'אתה צודק. שאלה טובה'...

העולם באור תורה ונועם המצוות ומדות טובות.

היאוש הוא אסקופה נדרסת לכל מיני רע והיא היא עצת היצר המטיל ארס...
ואין לך גבור יותר גדול ממי שמנצח את תולעת היאוש המכלה את הנפש ומאבד את הדעת.

האמונה, התקוה והבטחון במי שאמר והיה העולם, הן המה סמי המרפא הממתיקים את רעל ארס היאוש, ומעמידים את האדם על הגובה הראוי לו ונותנים לו הכח והעוז למלאות תועדתו.
וזה הוא העיקר, להגביר את האמונה והחזיקו, התקוה והבטחון, ועם זה

התבוננות בדורות ראשונים

לעלות אותם ממדרגה למדרגה, עליה שנמשכה זמן רב ובשבלים עד שהביאם, במעמד הר סיני, למעלת הנבואה. ואם נתבונן בסדר עלייתם אולי גם אנו נלמד כיצד להתחזק.

'והאמת' - המשיך יוסי ואמר - 'שאפשר להאריך הרבה

'אתה יודע' - אמר יוסי - 'חשבתי על כך ונראה לי שכדאי לנו להתבונן במה שעברו עם ישראל כשיצאו ממצרים'.

'למה' - שאל אבי - 'מה יצא לנו מזה?'
'הרי כשעם ישראל היו משעובדים במצרים הם היו רחוקים מהאמונה,⁵ וכשהתגלה אליהם משה רבינו הוא החל

מעין החכמה

ומעולם לא עבד שבט לוי עבודת כוכבים, וכמעט קט היה העיקר ששתל אברהם נעקר וחזרין בני יעקב לטעות העולם ותעיותיו...

5. וזה לשון הרמב"ם (הלכות עבודת כוכבים פ"א ה"ג): 'עד שארכו הימים לישראל במצרים וחזרו ללמוד מעשיהן ולעבוד כוכבים כמותן, חוץ משבט לוי שעמד במצות אבות

והנה, כדי להתבונן בפרשת המן צריך קצת רקע. ונתחיל מסוף פרשת בא:

המכה העשירית, מכת בכורות, גרמה לפרעה זעזוע עצום! זעזוע

שגרם לו להיכנע! ובשארית כחותיו, הוא החל להתרוצץ ברחובות גושן ולצעוק: 'משה ואהרן היכן אתם?' וכשפגש אותם התחנן: ⁷ 'אני מתחנן, אני מבקש, אספו את כל עם ישראל וצאו מכאן. כולכם!' **'צאו מכאן כולכם, ואל תחזרו לעולם!'**⁸

בכל תהליך גאולת מצרים, אך מכיון שעתה אנו עסוקים בקשיי פרנסה, נתמקד במה ששייך אליה, והיא ההתבוננות בפרשת המן.

וכמו שכתב הטור (או"ח - סימן א): 'וטוב לומר (בכל יום)... פרשת המן'. ופירש הבית יוסף (שם), וז"ל: 'ופרשת המן כדי שיאמין שכל מזונותיו באין לו בהשגחה'.

והיינו, שעל ידי ההתבוננות בפרשת המן יזכה האדם להכניס את האמונה לתוך התודעה!⁶

מעין החכמה

אני. בטל ילא אַשְׁלַחִי. בטל ימי ומי ההולכים. בטל ירק צאנכם ובקרכם יוצגו. וגם צאנכם גם בקרכם קחוי. ומהו יכאשר דיברתם? יגם אַתָּה תִּתֵּן בְּיַדְנוּ זְבָחִים וְעֹלֹת⁷ (שם י, כה).

8. וזה לשונו של הגה"ק רבי אברהם קונקאי זיע"א (אבק סופרים, חלק עוגת רצפים - אות יט):

נמצא שכשאמר פרעה: 'קומו צאו מתוך עמי, גמר בדעתו לשלחם לחלוטין הליכות עולם שלא על מנת לחזור. מפני שכבר ידע בבירור שטענת משה ב"הוּן נִזְבַּח אֶת־תְּוַעֲבַת מִצְרַיִם לְעֵינֵיהֶם וְלֹא יִסְקְלֶנּוּ" (שמות ח, כב), אינה טענה נאמנת שכבר הוכחשה בכל זבחי פסחיהם.

אלא שדעתם לילך הליכה בלא חזרה ועל מנת כן ישלחם.

על כן יפה אמר הכתוב: "עוד נגע אַחַד אָבִיָּא עַל פְּרַעֲהוּ וְעַל מִצְרַיִם אַחֲרָיָהוּ כִּן יִשְׁלַח אֶתְכֶם מִזֶּה קִשְׁלָחוּ פְּלֵה גֵרֶשׁ יִגְרֶשׁ אֶתְכֶם מִזֶּה" (שם יא, א), לחלוטין, 'פְּלֵה' - גמירא, שלא על מנת לחזור...

6. וכמו כל פרשה שבתורה, גם בפרשת המן יש אין סוף עומקים והתבוננויות. וכדי לקרב זאת אל השכל נביא את מה שהעיד הגה"ק רבי מנחם מענדל פאנעט זיע"א על רבו הגה"ק רבי מנחם מענדל מורימנוב זיע"א, וז"ל:

נודע לכל בעת שאדונינו רשכבה"ג איש אלקים מו"ה מנחם מענדל מורימנוב זצלה"ה אמר תורה על פרשת המן שהשפיע השפעות טובות שפע ברכה והצלחה לכל בני ישראל, **וכ"ב שנים דרש מדי שבת בשבתו על פרשת המן...** (מראה יחזקאל - שארית ציון, עמוד יא).

7. וכך נאמר: "וַיִּקְרָא לְמֹשֶׁה וְלֶאֱהֲרֹן לֵילָה וַיֹּאמְרוּ קוּמוּ צֵאוּ מִתּוֹךְ עַמִּי גַם אַתֶּם גַּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלָכוּ עִבְדוּ אֶת־ה' בְּדַבְּרֵכֶם" (שמות יב, לא).

ופירש רש"י: 'וְלָכוּ עִבְדוּ... בְּדַבְּרֵכֶם' - הכל כמו שאמרתם ולא כמו שאמרת

לְךָ, מכל עבר נראו בני ישראל הנושאים צרורות המצות והמרור, שנשתיירו להם מקרבן הפסח, על שכמיהם...

כל עם ישראל התקבצו והגיעו, ומשה רבינו עמד - פניו להבי אש, עיניו מכוסים בְּדוֹק של דביקות, מראהו איום ונורא כאחד ממלאכי מרום, אורה של השכינה ריחפה עליו... - ואמר: **ישראל, הגיע זמן גאולתכם!**

ועם ישראל יצאו ממצרים ביד רמה...

ומשה אמר: יוכי אנחנו גנבים שבורחים באמצע הלילה? אנחנו נצא, אבל רק מחר, בעצם היום, בפרסום ולעיני כל!

ובאמת, למחרת, בט"ו בניסן, הכריז משה רבינו: 'עם ישראל! האספו ובואו כולכם לרעמסס'.

כל הדרכים המובילות לרעמסס הושחרו מרוב המוני בני האדם שצעדו לשם, שְׂאֵי סָבִיב עֵינֶיךָ וְרָאִי כָּלֶם נִקְבְּצוּ בְּאוֹ

עונשו של שקרן...

בואו, אני ואתם, ונצא למלחמה! בואו ונכבוש בחזרה את ישראל לעבדים!

וכך נאמר: "וַיֹּאסֹר אֶת־דַּרְכָּבוֹ וְאֶת־עֲמֹוֹ לָקַח עֲמֹוֹ" (שמות יד, ו).

ופירש רש"י: 'וְאֶת־עֲמֹוֹ לָקַח עֲמֹוֹ' - משכם בדברים, לקינו, ונטלו ממונגו, ושילחנום, בואו עמי ואני לא אתנהג עמכם כשאר מלכים.

עם ישראל החלו לצעוד מרעמסס לכיוון ארץ ישראל. וכך הם צעדו שלשה ימים. ובינתיים התושבים המצריים שנשארו במצרים סידרו את הנשימה...

הנשימה הסתדרה, אך לפתע הלב החל לפעום... 'מה עשינו? איך שחררנו את עם ישראל?'

פעילות הלב הלכו והתגברו, ופרעה אסף אסיפת חירום וביקש:

מעין החכמה

לאחר שעות מספר חזר נחסי לארמון המלוכה, ובידו דג גדול עטוף בנייר, כאשר הוציא את הדג מהעטיפה התמלא כל החדר בריח צחנה...

פניו של המלך התעוותו בחרון... וברוב כעסו, הורה המלך לנחסי לבחור באחד מבין

9. וזה מזכיר סיפור שהתרחש עם אחד ממלכי מצרים הקדמונים:

נחסי, היה טבח בארמון מלך מצרים, יום אחד קרא לו המלך וביקש ממנו: חשקה נפשי לאכול דג משובת, קח מאוצרות מלכותי כסף ככל אשר ידרש, וקנה לי דג...

'אין' אנו יודעים מה עבר לפרעה בראש, אבל אנו כמעט בטוחים שהוא חשב, לפחות פעם אחת, כך: אני נתתי 'מילה' למשה שאני משחרר לגמרי את עם ישראל, אז איך אני מפר את המילה שלי?!

ובתגובה הוא בטח חשב: 'נתתי 'מילה', אבל לא אמרתי שאני אקיים אותה!'

והנה, אם הוא היה נותן 'מילה' לאדם רגיל ועובר עליה, לא בטוח

דרך שאר מלכים עבדיו קודמין לו במלחמה **ואני אקדים לפניכם.** שנאמר: "וּפְרָעָה הִקְרִיב" (שם פסוק י) - הקריב עצמו ומיהר לפני חיילותיו.

דרך שאר מלכים ליטול ביזה בראש כמו שיבחר **אני אשוה עמכם בחלק.** שנאמר: "אֶחָלֵק שָׁלָל" (שם טו, ט).

המצריים השתכנעו ויצאו עמו למלחמה.

מעין החכמה

והוא חש כי עוד מכה אחת - והנה נשמתו פורחת מגופו...

לא נותרה לפניו כל ברירה כי אם לעצור את המכה, ולבקש כי יאפשרו לו להמיר את עונשו לעונש אחר, העונש היחיד שנותן, הלא הוא הקנס הכספי בן מאת המנה...

כך, בסיכומה של פרשה, מצא העבד כי לקה בכפל כפליים: הוא גם אכל חלק ניכר מהדג המקולקל, גם לקה ששים מכות, וגם נותר בעל חוב בסכום של מאה מנה...

ובכן - סיים פרעה - כך גם קרה עמנו, אילו היינו לוקים בעשרת המכות ובכך נפטרים מלשלח את ישראל - ניחא... אילו היינו משלחים אותם מבלי ללקות תחילה - הדבר היה נסבל... ואפילו אם היינו לוקים ומשלחים, אך ממוננו היה נותר בידינו - גם אז לא היינו מתלוננים... אולם ראה את מצבנו: גם לקינו, גם שילחנו, גם ניטל ממוננו, ונמצא כי לקינו בכפל כפליים!...

שלשת העונשים: או לאכול בעצמו את הדג המקולקל, או ללקות מאה מכות, או לשלם קנס בן מאה מנה...

ובכן בתחילה - בחר נחסי באפשרות הראשונה... הוא העדיף לאכול את הדג, ובכך לסיים את הסיפור... אלא שלאחר שבקושי הצליח להכניס אל פיו מחצית מבשר הדג - הגיע למסקנה כי בחירתו היתה מוטעית... הוא הבין כי בשום אופן אינו יכול לגמור את הדג כולו! ואפילו מצא 'טעם' להצדיק את טענתו...

בלית ברירה, החליט נחסי אשר לא היה משופע בממון, לשנות את עונשו, ולהמיר את אכילת הדג - בספיגת המלקות... לא אוכל לסיים את הדג! הכני מאה מכות! - הוא אמר לאדונו, אשר לא התווכח... רק הורה לממונה על המלקות - ליטול עמו את נחסי ולהכותו כפי שסוכם...

מכה רדפה מכה, ובמכה הששים הבין כי שוב שגה... המכות היו בלתי נסבלות,

והסוף ידוע. פרעה הפסיד הכל. את הכסף. את העם. ואת החיים!...
ולפני שנמשיך נעצור לרגע...

שהוא היה נענש. אך מכיון שהוא נתן 'מילה' לתלמיד חכם ועבר עליה, הוא חטף.¹⁰ הו כמה שהוא חטף!

מעין החכמה

ובאמתלאות שונות, כדי להביא את רבי ישעיה לחלוף בשדותיהם ובנחלותיהם. שכן, בטוחים היו, כי ברכת שמים מעל, שורה על כל מדרך כף רגלו של אותו צדיק.

מופלאה עד לאחת היתה העובדה, כי מלבד חפצם של הנכרים לזכות בברכתו של הצדיק היהודי, יודעים היו אף להעריך בסילוודין את תפילתו הנשגבה, אשר אין על חלד בדומה לה, ומספרים היו על אודותיה ברטט, בזיע וביראת הרוממות. מאיש לרעהו סופר, כי לוא אף יירו עם תותח, בסמוך לאזניו של הצדיק, שעה שמתדבק הוא בקונו בשעת תפילתו - לא ישמע, לא ירגיש ולא יניד עפעף.

המסיבה שערך הדוכס מדינוביץ בטירתו, הביאה העירה קיבוץ גדול ונדיר, של רבים מרוזניה הנודעים של המדינה הרוסית. תוך כדי המסיבה, נתגלגלה שיחה גם על אודותיו של הצדיק היהודי, שזכה הדוכס המקומי לאכסן בעיירתו. מבלי משים, הפכה שיחה אקראית זו, לאחד מנושאים המרכזיים של מסיבת הרוזנים.

במשך שעות ארוכות, היו הנאספים הולכים ומספרים, איש איש וסיפוריו, מאשר חוו בעצמם ומאשר שמעו מאחרים, כיצד ניכרת קדושתו של הצדיק בעליל, כיצד מתקיימות ברכותיו על אתר, וכיצד משתררת ברכה מוחשית על סביבותיו, בכל מקומות הופעתו. כטוב לב הדוכס מדינוביץ, ברוב השבחים והתהילות שנכרכו לראש תושבו, הצדיק, נענה אל המסובים ואמר:

10. ובענין זה סיפר הגאון הרב מרדכי גרליץ שליט"א (אמוני עם סגולה - חלק א' עמוד קמא, הועתק ברשות המחבר), וז"ל:

אחד האורות העליונים, אשר זרחו בעולמה של החסידות הקדושה, בראשית ימיה, היה הצדיק הקדוש, רבי ישעיה מדינוביץ. מסתופף היה בצילם של הצדיק הקדוש, רבי ליבער הגדול מברדיטשוב (ראה על אודותיו: 'יסוד עבדי', חלק ה - 'אהוב למעלה') ושל הצדיק הקדוש, רבי פינחס מקוריץ, ונמנה על בני היכלו של המגיד הגדול והקדוש, הרבי רבי בער, ממזריטש.

'חידוש' מיוחד במינו, היתה תפילתו של אותו צדיק. כל אימת שמתייצב היה רבי ישעיה לשאת תפילה לפני קונו, מיד מתלהב היה כתנור אש. מגיע עד קצה גבול ההתאמצות, הנפשית והגופנית גם יחד. ומתדבק ביוצרו בדביקות עילאה, מתוך שעבוד כל החושים כולם, עד בלתי הרגיש מאומה מן הנעשה בסביבותיו.

שמו של רבי ישעיה, יצא ונתפרסם כאיש אלקים קדוש ונורא. בכל רחבי פודוליה, מחוז מושבו, ואף הרבה מעבר לה. ולא בין היהודים בלבד, נערץ היה שמו ונישא לתהילה. גם בקרב התושבים שאינם בני ברית, שימש מעונו של הצדיק מדינוביץ, כמוקד לנהירה המונית מכל רחבי הארץ. לשם התברכות מפי קדשו.

האמונה בקדושתו העליונה, ובכח הברכה השורה לרגלו, כה עצומה היתה בכל שדרות האוכלוסיה, עד כי היו הדוכסים והרוזנים, אדוני הארץ, נוקטים בתחבולות

'ואת תפילתו כבר ראיתם?'

שמוע - שמענו. אולם, בעינינו, לא ראינו! -
הודו הנוכחים.

את קנה הרובה לאזנו הימנית של הצדיק,
לחץ על ההדק וירה כדור, אשר פרץ בקול
רעש גדול ונעלם מבעד לחלון הפתוח...

הצדיק לא נע ולא זע, והמשיך בתפילתו ללא
שום שינוי, ממש כאילו לא אירע דבר.
הנוכחים ניצבו כמו נד. נרעשים ונרעדים היו
ממראה עיניהם. אך הרוזן המרושע עדין לא
שבע רצון. מבלי לשוב לבקש אישור למעשהו,
חזר במהירות על מעשהו, וירה כדור שני, תוך
שהוא מצמיד את קנה הרובה לאזנו השניה של
הצדיק. גם הפעם, לא ניכר היה שום שינוי
בהבעת פניו של הצדיק, ומוכח היה לעין
השמש, כי אכן שרוי הוא בעולמות אחרים.

פניו של הרוזן היורה חפו. העובדה כי במעשהו
רק הגדיל את כבודו של הצדיק היהודי,
והגביר את ההערצה אליו בקרב חבריו הרוזנים,
שימשה לו מקור לצער ולדאבה, וְהַרְוֹן הַזֶּעַם
שהציף את פניו, לימד על כך. לפתע, שב הרוזן,
טען את רובהו בשלישית, והפנה אותו, כאחוז
תוזית, אל עבר חזהו של הצדיק. כאן, זינק
הדוכס הדינוביצי ממקומו, ובהנחיתו מכת
אגרוף אדירה על זרועו המושטת של הרוזן,
הפיל את הרובה הדרך ארצה...

הרוזן הרשע סולק מן העיר בבושת פנים,
בעוד ההערצה אל הצדיק היהודי,
הלכה והתאדרה מאז בכל חוגי האצולה
הרוסית, עד כי הרקיעה שחקים.

דוכס גדול התגורר בעת ההיא בעיר סמילא, אשר
מצודתו פרושה היתה על כל פלך קייב, של
המדינה הרוסית. במקורו, היה הדוכס צאצא
גרמני, אולם, לא היה ביחוסו זה, כדי לבלום את
התקדמותו בצמרת ההנהגה הרוסית. מלבד
היותו דוכס עשיר, ששלט על שטחים נרחבים של
המדינה, נמנה אף על המקורבים בחצר המלכות.
גם לאזניו של הדוכס מסמילא, הגיעו השמועות

'ובכן, הואיל ואורחי אתם היום הזה, בואו
וְאָחֲזוּ לַכֶּסֶם את הצדיק בשעת תפילתו.
ותיווכחו לדעת, כי בכל אשר שמעתם עד כה, לא
היתה אפילו נימה אחת של הגזמה! בשעה
היעודה, יצאה כל הפמליא אל עבר מעונו של
הצדיק, כדי להתבונן בו בשעת עבודתו את בוראו.

האדונים ניצבו כרתוקים למקומותיהם,
כשפיותיהם פעורים, והביטו
נדהמים ואחוזי השתאות בדמותו של הצדיק,
אשר נראה כמרחף בספירות עליונות וכבלתי
מצוי כלל בעולם הזה. התלהבותו ודביקותו,
שיוו לו מראה נורא הוד, כשל מלאך ושרף
משמי השמים העליונים.

באותה שעה, פקעה סבלנותו של אחד
הרוזנים הנוכחים שם. אשר הצטיין
בשנאת ישראל יוקדת ומושרשת, ולא יכול
היה עוד להבליג.

ענה, איפוא, וקרא:

'אנכי שמעתי לאמר, כי גם יריית תותח בסמוך
לאזנו, לא תפסיק את הצדיק מתפילתו!
ברשותכם, יש את נפשי לנסות זאת. הנני מוותר על
הנסיון בתותח, ואסתפק ברובה אשר ברשותי!...

ניכר היה בו בדוכס הדינוביצי, כי איננו
מאושר כלל מן הרעיון שהועלה. אולם,
הסירוב וההתנגדות לכך, לא היו לפי כבודו.
הוא ניאות, איפוא, כאילו כפאו שד, וְאֶפְשָׁר
לאורחו לערוך את ה'נסיון' לעין כל.

כשניצוץ מרושע מופיע בזווית עינו, שלף
הרוזן העויין את רובהו, ניגש
סמוך אל הצדיק המתפלל, ובהצמידו כמעט

'איש קדוש! מזמין אנכי בזאת את כבודו, לעבור להתגורר בסמילא עירי, תוך הבטחה נאמנה, כי יזכה מידי להטבות מפליגות, אשר כמותן לא העלה מימיו בדעתו!

על אתר מנה הדוכס באזני הצדיק, שורה של מחוות ומענקים, אותם מתכוין הוא ליתן לו בתמורה להסכמתו להעתיק את מושבו לסמילא. מצבה הכלכלי של משפחת הצדיק בדינוביץ, לא שפיר היה באופן מיוחד, ודאגות פרנסה, טרדו לא אחת את הצדיק מעבודתו הקדושה. ההרווחה החומרית, שהבטיח הדוכס מסמילא, נשאה, איפוא, בכנפיה, לאזניו של הצדיק, גם בשורה רוחנית, שכן יוכל מעתה לשבת על התורה ועל העבודה בשובה ובנחת, וללא שום הפרעה. אולם, אף על פי כן, לאחר שיקול דעת נוסף, מצא הצדיק לנכון לדחות את ההצעה.

'לא!' - נשמע קולו הנחרץ של הצדיק - 'לא אוכל להיענות להצעתך!'

פני הדוכס נפלו. אולם, הוא התחזק ושאל בקול רפה: 'מדוע, איש קדוש? מה מפריע בעדכם?'

'הלא גרמני אתה' - השיב הצדיק באון - 'ואנכי לא אוכל לסבול את החוקים הגרמניים האכזריים, המונגחים על ידך בפלך קייב!'

'כגון מה?' - שאל הדוכס בהתעניינות.

'כגון הוצאת גנבים להורג! - השיב הצדיק - ככל שחמור ונתעב הוא עוון הגניבה, הרי שההוצאה להורג בגין כך, נובעת אצלכם מאכזריות מופרזת אשר לא אוכל לשאתה!'

נחישותו של הדוכס, לקבל את הצדיק, כתושב בעירו, כה עצומה היתה, עד כי אף נכון היה לספוג את תוכחתו זו של הצדיק ולקבלה בשלוה. ולא עוד, אלא שפתח והצהיר:

הנלהבות על אודותיו של הצדיק היהודי המתגורר בדינוביץ, והוא ציפה בסתר לבו להזדמנות נאותה, שתאפשר לו להכירו מקרוב. כאשר הגיע היום, בו נזקק הדוכס לנסוע לרגלי מסחריו לפלך פודוליה, לא שכח לדרוש מִרְכָּבו, כי יעשה את דינוביץ העיר קפנדריא בדרכם, למען אשר יוכל להזין את עיניו במראהו של הצדיק הפלאי.

כך, הגיע הדוכס מסמילא לדינוביץ, ודוקא בעיצומו של יום השבת.

אל מעונו של רבי ישעיה הגיע הדוכס, באמצע תפילת המוסף, בדיוק בשעה, בה בקעה מגרונו של הצדיק, בקול אדירים שלא מעלמא הדין, תיבת 'כתר' ש'יבקדושה'. השאגה שפרצה מלועו של הצדיק, כה נוראה היתה, עד כי ניתז קילוח של דם מגרונו, והוטח בכותל שממולו. כתם ברור של דם, הופיע על הקיר המסוייד, ועיני הדוכס רואות, וכמעט שאינן יוצאות מחוריהן מרוב הלם ותדהמה.

'אלקים אדיר!' - הצטרף הדוכס בקול לא לו - 'יהיהודי הזה הלא עובד אותך, עם טיפת הדם האחרונה שבו!...'

משנאמר לדוכס, כי ביום השבת בְּצַר ממנו לשוחח עם הצדיק כחפצו, החליט להשתהות בעיר יום נוסף, ולא להמשיך בדרכו מבלי להיפגש עם הצדיק לשיחה.

לאחר השבת, נכנס הדוכס בחיל ורעדה למעונו של הצדיק, וביקש בראש וראשונה את ברכתו. במהלך השיחה שניהל עם איש האלקים שלפניו, התפעל הדוכס והתלהב כל כך, עד אשר גמר בדעתו, כי מוכרח הוא לקבל את הצדיק הקדוש הזה, כאחד מתושבי סמילא עירו.

'די שנים, נהנה הדוכס מדינוביץ מזכיה זו - רהר הדוכס מסמילא בלבו - 'מעתה רשאי אף אנכי ליהנות מכך! ובפנתו אל הצדיק אמר:

את כל זאת, ידע הדוכס לתלות בזכותו של הצדיק מדינוביץ. שכן, מאז בוא הצדיק לשכון כבוד בעירו, ניכרה בעליל התנופה הכבירה, אשר חלה בכל הקשור לנכסיו ולמעמדו המדיני.

החדירה הנועזת, שביצע הגנב האלמוני, אל מרתף אוצרותיו המשומר של הדוכס מסמילא, העלה את חמתו של הדוכס עד להשחית. אם כי על הגניבה עצמה, ועל הנוק הממוני שבצידה, עוד יכול היה להבליג ולסלוח, הרי שאת הפגיעה במעמדו - כפי שנצטיירה בעיניו התעוזה, לחדור אל תוככי טירתו באישון ליל - לא יכול היה הדוכס לבלוע.

בסערת זעם, ציוה הדוכס לכנס את כל משרתי הטירה, והביע בפניהם, בהתפרצות חסרת מעצורים, את תסכולו הנורא מן המעשה. 'אני מטיל בזאת את האחריות כולה על ראשכם!' - צווח ככרוכיא - 'אם בתוך יומיים, לא יתפס הגנב ויובא לפני, יוטל העונש על כולכם איש מכס לא ימלט!'

החרדה שנשתררה בקרב המשרתים היתה רבה. הם הכירו היטב את אופיו של הדוכס, וידעו, כי איומים שלו מעין אלו, עלולים אף להתבצע. המשימה, לתפוס את הגנב, ניצבה מעתה בפניהם, כמאבק על חייהם שלהם, והם התגייסו אליה, איפוא, במלוא המרץ, כשהם מונעים על ידי הסכנה המרחפת מעל ראשם. לאחר שבדקו היטב את תכולת המרתף הפרוץ, נוכחו המשרתים לדעת, כי המלקוח שנשא עמו הגנב היה מועט לְמִדָּי. הם הסיקו מכך, כי כפי הנראה, אזל לו לגנב הזמן, במלאכת הפריצה אל המרתף המוגן, ועקב כך החליט, לשוב פעם נוספת, כדי להשלים את מלאכת הביזה, מתוך תקוה, כי הפריצה לא תתגלה מיד. על סמך הנחה זו, גמרו המשרתים אומר, לארוב לגנב בתוככי המרתף הפרוץ.

אם זוהי דעתכם וזהו רצונכם, הריני, איפוא, מבטיח בזה, בהן צדק, כי מהיום והלאה, לא יומת שום גנב בכל פלך קייב! החוק הישן בטל ומבוטל!...

ולא זו הדוכס ממעון הצדיק בדינוביץ, עד שניאות לו הצדיק, ונתן לו את הבטחתו, להעתיק את מושבו לסמילא בזמן קרוב.

בואו של הצדיק מדינוביץ להתגורר בסמילא, הוחג בסמילא במלוא הפאר, והדי השמחה נתפשטו בכל הפלך. לשמחתו של הדוכס לא היה גבול, והוא לא כלא את רגשותיו מהביען חוצה. לאות כבוד ויקר, הגיש הדוכס לצדיק למנחה, קופסת טבק עשויה כסף טהור, ועליה חקוקים היו, סמלו המשפחתי של הדוכס ושמו.

זאת, הסביר הדוכס, 'למען ישא האיש הקדוש את שמי לפניו לזכרון, ולא יחדל מהתפלל למען אושרי והצלחתי כל הימים!'

אף הוא מילא אחר התחייבותו, וביטל את עונש המוות לגנבים, אשר נהוג היה עד אז בפלך קייב.

שנים מספר ישב רבי ישעיה בסמילא על מי מנוחות, ועבד את בוראו עבודה תמה כדרכו, מתוך שלום, שלווה והרחבת הדעת. גם צאצאיו עברו להתגורר עמו במחיצתו, וחתנו, הגאון הקדוש, רבי יעקב, אף נתמנה לכהן כרב אב"ד דמתא.

בכל אותה העת, הלך הדוכס הלך וגדל, עד כי גדל מאוד. לבד מעלייתו המסחררת במדרגות העושר וההצלחה המסחרית, המשיך אף לטפס כלפי מעלה בסולמה של שררה, ומעמדו בחצר המלוכות הלך והתבצר כל כך, עד שנתמנה לכהן כשר רם דרג בממשלה הרוסית.

מה יש על הכתפים?

ההיפך. ובאמת מצינו שפקעה סבלנותם, וזעקו למלכם: "הֲטָרַם תִּדְעַ כִּי אֲבָדָה מִצְרַיִם" (שמות י, ז).

הנה הטיבו להגדיר זאת במענה פיהם: כי 'אֲבָדָה מִצְרַיִם', וזה היה במכת ארבה...

ומה חשבו לאחר מכת בכורות? - לבטח ששו ושמחו על כניעת מלכם סוף סוף!!

כשכוך המכות היו הם עסוקים בחבישת פצעים, וכעדות הכתוב: "וּמִצְרַיִם מְקַבְּרִים אֶת אֲשֶׁר הִכָּה ה' בָּהֶם פְּלִי-בְכוֹר" (במדבר לג, ד).

וממילא כל בר דעת מבין כי בתום אבילותם על בכוריהם - היה

בשיחה שמסר הגה"צ רבי שלום שבדרון זיע"א אמר כך: ¹¹

הבה נבואה חשבון - חשבון לב - בכבשונו של עולם. ארץ מצרים והמצריים הלא הוכו שוק על ירך במכות מופלאות.

מצד חוקי הטבע - היה פרעה מוכרח להיכנע במכה הששית, לולי שה' סגר את לבו בכח שמעל לחוקי הטבע.

המצריים לעומת זאת - הרי לא הוכבד לבם כמלכם, הם הרגישו את המכות היטב בכל עוצמתן, והם ודאי היו רוצים להיכנע ולשלח את ישראל, אלא שנמשלו בכח על ידי המלך שקבע

מעין החכמה

גברה על הכבוד שרחש הוא להבטחתו, ותוך השבת פני הצדיק ריקם, הוצא הגנב להורג.

מששב השליח מן הטירה בידים ריקות, ובישר לצדיק כי הפר הדוכס את הבטחתו וכי הוצא כבר הגנב להורג, מיהר הצדיק, נטל את קופסת הטבק המוכספת שניתנה לו מאת הדוכס, והטיחה בעוצמה רבה ארצה. סמל משפחתו של הדוכס וכן שמו, שחוקים היו על גבי הקופסא - הושחתו מעוצמת החבטה.

לא יצאו ימים מועטים, עד שנרעשה כל המדינה, הדוכס מסמילא הורד לפתע מגדולתו, והודח מכהונתו בממשלה הרוסית!...

11. לב שלום - שמות (עמוד קטע).

ואכן תוחלתם לא נכזבה. כבר באותו הלילה, היה הגנב נתון בידיהם, והם מיהרו להובילו בשמחות וגיל, ולהציגו בפני אדונם הדוכס.

הואיל וראה הדוכס את הגנב לפניו, נתעוררה חמתו בקרבו מחדש, ודמו הגרמני ניצת בקרבו, כחבית של חומר דלק באש מתלקחת. על אתר, חרף את דינו של הגנב למוות, ונתן צו, להעלותו מחר לגרדום.

עוף השמים הוליך את הקול, ועם בוקר, נודע הדבר לצדיק. הוא מיהר לשגר שליח דחוף אל הטירה, כדי להזכיר לדוכס את הבטחתו, לבלתי הוציא גנבים להורג. אולם, הפגיעה שחש הדוכס בכבודו, לנוכח החדירה לתוך טירתו,

ממשיך רבי שלום שבדרון זיע"א וכותב:

ולכשנתבונן נראה, שתכונה זו של

מעשי שגעון ושטות -

קיימת רק בתאות הממון! שכן ישנן

אולי תאוות גדולות יותר מתאות

הממון, אולם רק על תאות הממון

נאמר: "פִּי הַשְּׁחָד יַעֲזֹר עֵינַי הַחֲכָמִים

וְיִסְלַף דְבַר צַדִּיקִים" (שמות כג, ח):

כי עָרוֹן חוֹשִׁים וּסְחָרוֹר הַדַּעַת - נֹבַע

רק מתאות הממון!

בתאות הכסף יש איזה סם מיוחד

העולה למוח והופך מיד את

האדם לשיכור שאינו יודע מה הוא

עושה ומה הוא שח!

כשמדובר בכסף מצדיק האדם את

דרכיו בדיבורים ואמתלאות

שונות ומשונות, ואינו מרגיש עד כמה

נראה הוא כמתעתע!...

וסיים רבי שלום ואמר: מאנשי ארץ

מצרים למדנו שאם אדם רודף

אחרי הממון - עלול הוא להשתטות

ממש עד אבדון מוחלט, וכפי שכל

המצריים ומלכם בראשם צעדו בראש

מורם ובדעה צלולה - בשביל בצע כסף

- אל המוות הבטוח!...

כי שורש כל הטומאות - תאות הממון!!

ונמשיך עם פרשת השבוע...

עליהם לעשות חשבון נפש נוקב, לכנס

אסיפה של כל נכבדיהם, ולחשוב: מה

זאת כי אבדה מצרים ועוד מעט וכולנו

איננו? ובוודאי שהמסקנא הראשונה

היתה צריכה להיות הדחת המלך

שהוביל את העם והארץ עד לפי שאול!!

ומה קורה במציאות?

בדיוק ההיפך! עודם בתוך אבילותם,

כעבור שלשה - ארבעה ימים,

וכבר התהפך לבם!! במקום לומר: 'מדוע

לא שילחנו את ישראל מראש ואז היינו

חוסכים את המכות' - סופקים המצרים כף

אל כף, מתחרטים על שילוחם של בני

ישראל, ואומרים: "מה־זאת עֲשִׂינוּ פִּי

שִׁלְחָנוּ אֶת־יִשְׂרָאֵל מִעֲבָדָנוּ" (שמות יד, ה)...

וכל זה - כאמור - בדעה צלולה וללא

כל חיזוק הלב!!

איך אנשים ברי דעת מתנהגים כך? וכי

בכדור העגול המונח להם על

הכתפים אין אפילו קמצוץ עלוב של שכל?

ומצאנו לרש"י הקדוש (שם) שפענח

את התעלומה:

המצרים היו ברי דעת! אך למרות זאת

הם יצאו לרדוף אחריהם

כשביל ממונם שהשאילום!!

תאות הממון שבערה בהם עָרוֹה את

עיניהם ולקחה אותם, בעינים

עצומות, אל האבדון, אל מעמקי השאול...

פרשת בשלח - עם ישראל זוכים לראות את מצרים מתים!

עם ישראל זוכים לראות את מצרים מתים!

לאחר שעם ישראל יצאו מים סוף ומי הים נסגרו על המצרים והטביעו אותם למוות, מוסיפה התורה ואומרת: "וַיֹּשֶׁע ה' בַּיּוֹם הַהוּא אֶת־יִשְׂרָאֵל מִיַּד מִצְרַיִם וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת־מִצְרַיִם מֵת עַל שְׁפַת הַיָּם. וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת־הַיָּד הַגְּדֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה ה' בְּמִצְרַיִם וַיֵּרָאוּ הָעַם אֶת־ה' וַיֶּאֱמִינוּ בִּה' וּבַמֶּלֶשֶׁה עֲבָדוֹ" (שמות יד, ל-לא).

מבואר בגמרא (פסחים קיח:), שלאחר שעם ישראל יצאו מים סוף עדיין היו ביניהם קטני אמנה שטענו: 'שמא כשם שאנו עלינו מצד זה של הים, גם המצרים יעלו מצד אחר של הים'.

לכן ציוה הקב"ה לשרו של הים לפלוט ליבשה את גופותיהם של המצרים, כדי שעם ישראל יראו במו עיניהם שכולם מתו. מיד פלט אותם הים ליבשה, ובאו ישראל וראו אותם מתים, כמו שנאמר: 'וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת־מִצְרַיִם מֵת עַל שְׁפַת הַיָּם'.

נמצא לפי זה, שהקב"ה ציוה את הים לפלוט ליבשה את גופותיהם של

במשך שבע יממות, מיציאת מצרים ועד שעברו עם ישראל את ים סוף, הם זכו, שלב אחרי שלב, להתעלות באמונה.

היציאה ממצרים אל המדבר השומם. ולאחר מכן, הנטיה מהמסלול המתוכנן, והעמידה מול הים המשחר להטביע את הנכנסים לעומקו...

ושם, על שפת הים, הקב"ה פונה למשה רבינו ומתפלל: מה אתה צועק? "דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִסְעוּ" (שמות יד, טו):

ועם ישראל, בשיא הפשטות, נכנסים לתוך הים...

ומבואר בחז"ל שעל ידי עמידתם בנסיון הגיעו לשיא נפלא במדת הבטחון, ודבר זה גופא הביא את הישועה ונבקע להם הים בדרך נס!¹²

ומכיון שהם התעלו כל כך באמונה הם זכו לראות את מצרים מת על שפת הים!

וכך אמר אבא מארי עט"ר רבינו יורם מיכאל אברגיל זיע"א (אמרי נועם, בשלח - מאמר ז):

מעין החכמה

מילתא (תרום: שבהם הדבר תלוי). שאם המה יהיו בתוקף האמונה והבטחון ויסעו הלך ונסוע אל הים סמוך לבם לא יירא. מעוצם בטחונם שוודאי יקרע לפניהם. אז יגרמו על ידי זה התעוררות למעלה. שיעשה להם הנס ויקרע לפניהם...

12. וזה לשונו של הגה"ק רבי חיים מוולאז'ין זיע"א (נפש החיים, שער א - פרק ט):

ולכן בעת קריעת ים סוף, אמר הוא יתברך למשה: "מֵה־תִּצְעַק אֵלַי דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִסְעוּ" (שמות יד, טו) - רוצה לומר דבדידהו תליא

פרשת בשלח - עם ישראל זוכים לראות את מצרים מתים!

ובעיקר, מפני שהם בעצמם ראויים לאותו הנס, ועל כן זכאים הם לראות במו עיניהם במפלת שונאיהם.

ואף על פי שבהיות עם ישראל במצרים היו שקועים בארבעים ותשעה שערי טומאה כידוע, בכל זאת, בצאתם ממצרים היו עם ישראל ראויים שהקב"ה יעשה להם את נסי קריעת ים סוף והפלת שונאיהם, בזכות האמונה העצומה שגילו בכך שהסכימו לצאת ממצרים, הם ונשותיהם וטפם וכל אשר להם, בעקבות משה רבינו אל המדבר הגדול והנורא, ללא שום הרהור ומחשבה להיכן בדיוק הם הולכים, לשם מה בדיוק הם הולכים לשם, ומה עתיד לקרות אתם ועם ילדיהם וכו', כמו שנאמר: "כֹּה אָמַר ה' זָכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּרֶיךָ אֲהַבְתָּ כְּלוּלֶתְךָ לְכַתֵּף אֶחָדִי בְּמִדְבַר בְּאֶרֶץ לֹא זְרוּעָה" (ירמיה ב, ב).

וכן היו עם ישראל ראויים לנסים אלו בזכות האמונה העצומה שגילו בכך שלאחר שכבר יצאו ממצרים והחלו להתרחק משם, פתאום אמר להם משה רבינו על פי ה' להסתובב וללכת בחזרה לכיוון מצרים, כמו שנאמר בתחילת פרשתנו: "דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיָּשׁוּבוּ וַיָּחֲנוּ לִפְנֵי פִי הַחֲרִית בֵּין מִגְדַל וּבֵין הַיָּם לִפְנֵי בְּעַל צֶפֶן נֶכְחוּ תַחֲנוּ עַל הַיָּם" (שמות יד, ב), ואף על פי שמעשה זה היה היפך ההגיון הבריא לכאורה, בכל זאת עם ישראל עשו זאת ללא שום הרהור וספק, מתוך אמונה

המצרים והראה לעם ישראל שהם מתים, כדי להסיר מלבם כל חשש שמא המצרים עודם חיים ויתכן ששוב יבואו לפגוע בהם.

ביאור נוסף לכך מצינו בדברי קדשו של ה'שפת אמת' (ויקרא, פסח - שנת תרל"ו) שמבאר, שכאשר הקב"ה עושה לאדם נס ומפיל את אויביו ושונאיו, אם אדם זה היה ראוי לאותו הנס מחמת מעשיו הטובים, הקב"ה מזכה אותו לראות במו עיניו במפלת שונאיו. אך אם אדם זה מצד עצמו אינו ראוי לאותו הנס, אלא שבכל זאת הקב"ה מפיל את שונאיו בגלל רשעותם הרבה, הקב"ה אינו מזכה אותו לראות במפלתם במו עיניו.

על פי יסוד זה מבאר ה'שפת אמת' את מה שאמר דוד המלך ע"ה: "ה' לִי בְּעֲזָרִי וַאֲנִי אֶרְאֶה בְּשׁוֹנְאֵי" (תהלים קיח, ז). והיינו שכאשר הקב"ה עוזר לי ועושה לי נס בזכות עצמי (לִי בְּעֲזָרִי) ומפיל את שונאי - ממילא גם וַאֲנִי אֶרְאֶה בְּשׁוֹנְאֵי, דהיינו שהקב"ה יזכה אותי לראות במו עיני במפלת אויבי, מה שאין כן אם הקב"ה עוזר לי ועושה לי נס ומפיל את שונאי באופן שאיני זכאי לכך מצד עצמי.

לכן ציוה הקב"ה את שרו של הים לפלוט את גופותיהם של המצרים ליבשה ולהראותם לעם ישראל, כיון שרצה הקב"ה להודיע לעם ישראל שהוא עשה להם נס עצום זה והפיל את שונאיהם לא רק מפני רשעותם של שונאיהם, אלא גם,

למים, קפצו אחריו רבים מעם ישראל, אנשים נשים וטף, לתוך מי הים הסוערים וכמעט שכבר טבעו ממש, עד שצעקו לה': "הושיעני אלהים כי באו מים עד נפש" (תהלים סט, ב), ורק אז נעשה הנס ונבקע הים (שמות רבה, פרשה כא - אות י').

ובפרט לפי מה שכתבו המפרשים שגם לאחר שהים נקרע, לא כולו נקרע בפעם אחת, אלא בכל פעם שהיו עם ישראל פוסעים עוד כמה פסיעות בתוך הים היה נקרע עוד כמה מטרים, והשאר עדיין נותר ים. ואם כן, גם לאחר שכבר נקרע הים, עדיין היו עם ישראל צריכים לפסוע בתוכו כל פסיעה ופסיעה מתוך אמונה תמימה שהוא ימשיך להיבקע.

בזכות אמונה עצומה שגילו עם ישראל בכל המצבים הקשים הללו, נעשו ראויים לנס מפלת שונאיהם, וממילא גם היו זכאים בהחלט לראות במו עיניהם במפלתם של שונאיהם...

תמימה. וכן אמרו חז"ל במדרש (שמות רבה, פרשה כא - אות ח): 'אמר הקב"ה, כדאי היא האמונה שהאמינו בי ישראל שאקרע להם הים - שלא אמרו למשה היאך נחזור לאחורינו שלא לשבור לב טף ונשים שעמנו, אלא האמינו בי והלכו אחר משה'.

ולמעלה מכל זאת, עם ישראל היו ראויים לנסים אלו בזכות האמונה העצומה שגילו כאשר עמדו לפני ים סוף שהיה סוער מאוד, כמו שנאמר: "וַיֹּלֶךְ ה' אֶת־הַיָּם בְּרִינָת קָדִים עֲזָה כַּל־הַלְּיָהּ" (שמות יד, כא), ולא היתה שום מציאות על פי הטבע להיכנס לים סוער שכזה ולצאת משם חי.

ובכל זאת, ציוה ה' את משה רבינו: "דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וִיפְעוּ" (שמות יד, טו), כלומר, אמור לבני ישראל שיסעו לתוך הים הסוער מתוך אמונה תמימה בה' יתברך שיעשה להם נס. ולאחר שנחשון בן עמינדב קפץ ראשון

עדיין באמצע הסולם

ובמילים זְהָ אֱלִי גילו לנו יורדי הים את עוצם מדרגתם! וכך דרש רבי אליעזר:¹³ 'מנין אתה אומר שראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל וישעיה?¹⁴

בקריעת ים סוף זכו עם ישראל לאמונה חושיית, וכמו שאמרו: "זְהָ אֱלִי וְאִנְהוּ אֱלֹהֵי אָבִי וְאֶרְמְמָנְהוּ" (שמות טו, ב).

מעין החכמה

14. בגמרא הקדושה (מועד קטן יז.) הובא בזה הלשון: 'עמד רבי שמואל בר נחמני

13. מכילתא דרבי ישמעאל (פרשת בשלח, מסכתא דשירה - פרשה א).

כל זמן שהאדם לא מודע לחסרונותיו הוא לא ישאף להתקדם! כי איך הוא יתקדם והוא אפילו לא מודע לכך שהוא צריך להתקדם לאיפה שהוא.

הקב"ה שרצה שהם יתקדמו גרם להם להכיר את מדרגתם!¹⁶

וכעבור 23 יום, בט"ו באייר הגיעו עם ישראל למדבר סין ושם נגמר להם האוכל שהוציאו אתם ממצרים! עם ישראל נכנסו ללחץ והתלוננו...

שנאמר: "וּבִיַד הַנְּבִיאִים אֲדַמָּה" (הושע יב, יא), וכתוב: "נִפְתַּחוּ הַשָּׁמַיִם וְאָרְאֵה" (יחזקאל א, א)... אבל הם זכו לראות בעין, וכביכול, להצביע עליו, "זֶה אֱלֹהֵי...".

ומתוך ראייה חושיית נעלה זו זכו בני ישראל לאמונה בה' ובמשה עבדו.

אך למרות זאת עוד לא זכו לשלימות האמונה!¹⁵ והיה עליהם להתקדם עוד ועוד בדרך לקיום מצות האמונה!

והצעד הראשון בהתקדמות הוא הכרת מדרגתו!

מעין החכמה

ומנין שמעמד הר סיני לבדו היא הראיה לנבואתו שהיא אמת שאין בו דופי, שנאמר: "וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה הִנֵּה אֲנֹכִי בְּאֵי אֶלְיָךְ בְּעַב הָעֵנָן בְּעֶבְרֵי יִשְׁמַע הָעָם בְּדַבְרֵי עֲמֹךְ וְגַם בְּדַבְרֵי יִצְחָק לְעוֹלָם" (שמות יט, ט), מכלל שקודם דבר זה, לא האמינו בו נאמנות שהיא עומדת לעולם, **אלא נאמנות שיש אחריה הרהור ומחשבה.**

16. סיפר הגאון הרב שלום מאיר ולך שליט"א (מעין האמונה, חלק ג - עמוד עא), וז"ל:

הגה"ק רבי הלל מקולומיי זיע"א עשה דרכו לצאנו, אל הצדיק הנשגב הידברי חיים זיע"א.

ארוכה היתה הדרך מקולומיי לצאנו, וכשנטו צללי היום לערוב הגיע לאחת הערים שבדרכו. פנה להתארח בבית רב העיר, שנמנה על מכריו ומוקיריו.

שמה הרב לזכות הגדולה שנקלעה לידו לארח בביתו את הגאון המפורסם, אך כשמע

על רגליו ואמר, ומה שפחה של בית רבי לא נהגו חכמים קלות ראש בנידויה שלש שנים וכו"...

וגילה האר"י ז"ל כך (שער מאמרי רו"ל - שם):

יש לתמוה מה ענין גדולת שפחה זו שכל חכמי הדור לא נהגו קלות ראש בנידויה, וגם מצינו שהיו החכמים לומדים ממנה פירוש פסוקים...

ודע כי שפחה זו היא מן גלגול אותם השפחות שהיו ביציאת מצרים, כמו שאמרו ז"ל (מכילתא, פרשת בשלח - מסכתא דשירה פרשה א): ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל, ומעלתה גדולה על כל החכמים ההם!

15. וזה לשון הרמב"ם (יסודי התורה פ"ח ה"א):

משה רבינו לא האמינו בו ישראל מפני האותות שעשה, שהאמין על פי האותות יש בלבו דופי שאפשר שיעשה האות בלט וכישוף, אלא כל האותות שעשה משה במדבר לפי הצורך עשאו לא להביא ראיה על הנבואה...

כל ההחלטות הנאצלות. כל עוד האדם אינו יכול לנתק עצמו, לא מעצם האחריות להביא טרף לבני ביתו, אלא מהדאגה העזה הבאה כתוצאה מאחריות זו, הוא איננו מסוגל לקיים באופן מלא את תורת ה'.

החירות מהדאגה העזה הזאת, באה רק עם ההכרה המעמיקה, שדאגת הפרנסה העומדת בראש כל דאגות האדם, איננה מוטלת בראש ובראשונה על האדם לבדו. הוא חייב להכיר שגם עבור מטרה זו, האדם יכול וחייב לעשות רק את חלקו - הוי אומר, את מה שה' דורש ממנו לתרום למען השגת המטרה. ובאשר להצלחת מאמציו, עליו להניח זאת ביד ה',

ואז התברר להם שהם עדיין רחוקים מהאמונה!

זהה לשון הגה"ק רבי שמשון הירש זיע"א (בפירושו על התורה, שמות טז, ב):

זכרון נסי הגאולה והישועה במצרים ועל הים, יחד עם הנסיון הראשוני המעניין והמחכים במרה¹⁷ - כל אלה נעלמים בפני סכנת הרעב המאיימת עתה על נשיהם וטפם. יתכן גם שזוהי כוונת מאמר רבותינו (פסחים קיח.): 'קשין מזונותיו של אדם יותר מקריעת ים סוף'.

סכנת רעב - אמיטית או מדומה - חותרת תחת כל העקרונות, ומבטלת את

מעין החכמה

'יבחן מר, ויראה!'

'אם כך, יאמר נא: על מה אני חושב עכשיו?'

'כבודו חושב על הקדוש ברוך הוא, שהוא אחד יחיד ומיוחד!'

'הנה, טעה מר! בישר הרב בתרועת נצחון: לא על כך חשבת!'

נרעש הרב מקולומיי: 'לא על כך חשב מר?! אם כן, ודאי עליו לנסוע עמי לצאנו! כי הרבי מצאנו אינו מסיח דעתו מהבורא עשרים וארבע שעות ביממה!...'

17. אחרי קריעת ים סוף, המשוכו עם ישראל במסעם - 'ויילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים. ויבואו מרתה ולא יכלו לשתות מים ממרה כי מרים הם" (שמות טו, כב-כג)... ועם ישראל התלוננו, וכך נאמר: 'ויילונו העם על משה לאמר מה נשתה" (שם פסוק כד).

על מטרת נסיעתו לא כלא תדהמתו: מה ראה רבה הנערץ של קולומיי לכתת רגליו בדרכים ולנסוע למרחקים, מה מחפש הוא בצאנו. אם תורה, הן נמנה על גדולי הדור. אם קדושה, הן ידוע הוא כקדוש עליון, וספרי דרשותיו יוכיחו. ובכלל, נמנה הוא על תלמידי מרן החתם סופר, שלא אימצו את דרך תנועת החסידות שהרבי הקדוש מצאנו נמנה על ראשיה.

'אם לקולי ישמע מר' - השיבו הרב מקולומיי - 'יצטרף אף הוא לנסיעתי. אמת, גם אצלו אין מחסור בתורה וקדושה. אבל בצאנו ילמד מדרגות רמות ונישאות. קריאת מחשבות, למשל!...

הרב המארח השתאה: 'הרבי מצאנו קורא מחשבות?!'

'דבר פעוט הוא אצלו. אפילו אותי לימד!'

'כבודו יודע לקרוא מחשבות?!'

יווכחו הם וכל זרעם אחריהם, בהתנהגות נטולת המחשבה שאליה יכול מצב כזה - אף אם הוא זמני בלבד - להביא את האדם כפי המשתמע מהפסוק הבא: "וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִי יִתֵּן מוֹתְנוּ בְיַד ה' בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּשִׁבְתֵנוּ עַל סֵיר הַבְּשָׁר בְּאֶכְלֵנוּ לֶחֶם לְשִׁבְעַת יָמֵינוּ הוֹצֵאתֶם אֹתָנוּ אֶל-הַמִּדְבָּר הַזֶּה לְהָמִית אֶת-כָּל-הַקָּהָל הַזֶּה בְּרָעַב" (שמות טז, ג).

וכך הם טענו:

כשהיינו במצרים לא היינו רגילים לדאוג לפרנסתנו. בזמן שהיינו עבדים היה זה מעניינם של האדונים להשאירנו חיים וחזקים, כדרך שאדם מטפל בבהמות העבודה והמשא שלו...

ואילו עתה הוצאתם אותנו אל המדבר, בלי אוכל ושתייה. לא יתכן שהי ציוה אתכם להביא אותנו לכאן, אל המדבר, שבו בוודאי נמות כולנו ברעב!... **ונוסיף** עוד פרט...

לשאול אוכל לנפשם

אָמְרוּ הַיּוֹכֵל אֶל לְעֶרְךָ שֶׁלָחַן בַּמִּדְבָּר. הֵן הִכָּה צוֹר וַיִּזְכְּבוּ מֵיָם וּבְנִחְלִים יִשְׁטְפוּ. הַגֵּם לָחֶם יוֹכֵל תַּת אִם יָכִין שְׂאֵר לְעִמּוֹ. לָכֵן שָׁמַע ה' וַיִּתְעַבֵּר וְאִשׁ גִּשְׁקָה בַיַּעֲקֹב וְגַם אָף עָלָה בְיִשְׂרָאֵל. כִּי לֹא הָאֲמִינוּ

הצופה ומביט על כל בית ועל כל נפש בודדה, ורחמיו פרושים על כל בריותיו.

כל עוד לא ניטעה הכרה זו בלב האדם, וכל עוד חש האדם שהוא זה שכבול לעול השגת פרנסתו - הוא לבדו עם כחותיו המוגבלים, אין סוף לדאגתו. דאגה זו עלולה להפוך את עולמו למדבר, אף אם הוא שוכן בלב האיזור המיושב, אשר שם יש עושר רב אך גם תחרות רבה.

דאגתו יכולה להביא אותו להאמין שהוא חייב להבטיח לא רק את

המחר, אלא את כל עתידו, וגם את עתיד בניו, נכדיו וניניו. האמונה הזאת דוחפת אותו למרדף אין סופי וחסר רחמים אחר עושר רב יותר, ואינה מותירה לו פנאי לחשוב על כל תכלית ומטרה אחרת.

משום כך הוליד ה' את העם העתיד לקבל תורתו אל תוך מדבר של ממש, שלא היו בו כל אמצעים לפרנסה. שם יועמדו בפני הדאגה לצרכי היומיום שלא ניתן למלאם, ובפני עתיד שנראה חסר תקווה. ושם

בפרק עח שבספר תהלים מובאים הפסוקים הבאים:

"וַיִּוְסִיפוּ עוֹד לַחֲטֹא לֹו לְמִרוֹת עֲלִיוֹן בְּצִיָּה. וַיִּנְסוּ אֶל בְּלִבָּבָם לְשִׂאֵל-אֶכֶל לְנַפְשָׁם. וַיִּדְבְּרוּ בְּאֵלֵהֶם"

זה, לא זכו לנס זה, ולכן 'זירעֵיכֶם' והוצרך להאכיל להם המן, אף שזה גם כן נס אבל לא נס גדול כבלא אכילה כלל.

וראיה לדבר מהפסוק בפרשת עקב: "שִׁמְלֹתֶיךָ לֹא בָלְתָה מְעַלְיָךְ וְרִגְלֶיךָ לֹא בָצְקָה זֶה אֲרֻבְעִים שָׁנָה" (דברים ח, ד), שכיון שלא ביקשו זה לא הוצרכו לבגדים!

ואחר שהתגלתה לעם ישראל מדרגתם האמיתית, נתן להם הקב"ה את המן... **ולפני** שנמשיך נביא הקדמה...

בְּאֵלֶיהֶם¹⁸ וְלֹא בְטַחּוּ בִישׁוּעָתוֹ" (שם פסוקים יז-כב).

וכתב הגה"ק הרב משה פיינשטיין זיע"א, וז"ל:¹⁹

בתהלים מבואר שעם ישראל חטאו בכך שביקשו לחם, והוא משום דמצד הבטחון הגדול שוודאי יקיים הקב"ה הבטחתו לא היו צריכים אף לבקש הלחם, משום שהיה נעשה להם נס שלא יצטרכו לאכול כלל! אבל כיון שעינו עצמן על ידי זה שידעו שכלה הלחם ולא עמדו בנסיון

מעין החכמה

הרופא שהכירני זה מכבר, לא רצה להיכנס לוויכוח, לכן רק חייד ואמר: 'כן, הרב צודק, רק בשינוי קל... הרב קורא לזה השגחה - ואני קורא לזה מזל!...

בהמשך, נסובה בינינו השיחה על הרכב החדש שקנה הרופא זה עתה, אשר עמד בפארו לעין כל בכניסה למרפאתו, החמאתי לו על רכבו המפואר, וכאילו שהתחלפו לי היוצרות - החלפתי את שם היוצר של הרכב, ובמקום לנקוב בשמה של החברה - אמרתי: 'אכן, חברת 'מזל' חברה מעולה ונפלאה היא!...

הרופא תיקן אותי על אתר, ואילו אני ממשיך בשלי ובחייד קל אמרתי: 'כן, אתה צודק, רק אתה קורא לזה מרצדס - ואני קורא לזה מזל!... פער הלה את עיניו בתמיהה ושאלני: 'מה? הרב יצא מדעתו?! אך אני ענית מיד: 'לא. ההיפך, נהייתי דוקטור?!'... ופניו חפו...

19. דרש משה (ריש פרשת בשלח).

18. סיפר הגה"צ רבי שלום שבדרון זיע"א (לב שלום, שמות - עמוד רו), וזה לשונו:

פעם ישבתי אצל דוקטור אחד, ובגלל טיפולו בי נתעכב ונשאר מעבר לשעות קבלת הקהל הקבועות לו.

לפתע נכנס בבחילות איזה אבא עם בנו הקטן על ידיו, וכל עינו ומצחו היו נפוחים עד שקשה היה להביט בילד. הרופא התפנה מיד לטפל בענין, אני המתנתי כמה רגעים, ולאחר טיפול ראשוני שלחם לבית החולים.

כשסיים וחזר לעסוק בי, שמע איך שאני מתפעל ואומר: 'איזו השגחה פרטית, הרי אין כעת כלל שעת קבלת קהל, ולולי שאירע עיכוב לרופא - האבא הלוה לא היה מוצא מרפא מידי לבנו! הפלא ופלא איך סיבב ה' שיפול הילד ויקבל מכה - אבל שיפול בזמן!...

עיקר הכל - לימוד התורה!

ולכן, כדי שיהיה הבדל, שם הקב"ה 'ממוצע' בין מדרגה למדרגה, והוא שיצר את ההבדל.

וכך הממוצע הזה עובד: האור המשתלשל מהעליון נכנס לתוך הממוצע, ושם

מתעלם אורו, באופן שכשהוא יוצא מהצד השני הוא אור תחתון יותר.

והממוצע הזה נקרא 'ממוצע המפסיק'. המפסיק בין מדרגה למדרגה.

אך, ישנו 'ממוצע' הנקרא 'ממוצע המחבר',

وهוא המחבר את העליון והתחתון

חיבור שלם. והיינו, שאותו אור המאיר

במדרגה העליונה, מאיר במדרגה התחתונה.

והממוצע משמש רק 'דרך מעבר'.

וה'ממוצע המחבר' הוא התורה!

לתורה הקדושה יש כח להוריד את

אלקותו יתברך ממש, לתוך

נשמות ישראל! - אותו אור ממש!

וכאיש גבורתו. ככל שהאדם יטהר

ויזכך את נפשו כך הוא יזכה

שיתגלה בו אור תורה!...

ולכן עיקר החיבור של היהודי לאלקות

הוא על ידי לימוד התורה!

אחד מהדיעות הבסיסיות ביותר שעל כל יהודי לדעת, היא הידיעה

שהקב"ה, התורה, וישראל הם דבר אחד!

וכדי לבאר זאת עלינו להקדים:

כך עלה ברצונו יתברך, לברוא בריאה

שתהיה בנויה באופן של עליון

ותחתון. וההבדל ביניהם יהיה באופן

התגלות האלקות.

ככל שהאלקות תאיר יותר בגילוי

הוא יחשב עליון יותר. וכן

להיפך, ככל שהאלקות אצלו בעולם

ובהסתר, הרי הוא יחשב תחתון

יותר.

והנה, כדי לברוא עולם בצורה כזו, יצר

הקב"ה מציאות ושמה 'ממוצע'.

ובלשון העולם: 'מקטין לחץ'.

כידוע, תחילת הבריאה נבראה במדרגה

מסויימת של גילוי אלקות, והיא

המדרגה הנקראת 'עליון'. והנה, אם אותו

גילוי היה ממשיך להתגלות, לא היה יכול

להיות הבדל בין מדרגה למדרגה.

שיעור ושמו מן

משלב על גבי שלב, אלא גם מסוגים

שונים של מדרגות. ומכל אדם דורשים

ישנן מדרגות אין סופיות בסולם

הזיכוכ. לא רק מדרגות הבנויות

המן היה ללא פסולת, ונבלע כולו באברים. כידוע, כל אדם יכול היה להרגיש במן כל טעם של מזון, שהוא חפץ בו. בכל פעם שירד המן, הגינו עליו שתי שכבות טל, שכבה אחת מתחתיו, ושכבה מעליו.

בני ישראל נצטוו ללקוט עומר לגולגולת, וזה לשון הפסוק: **וַיַּעֲשׂוּ כֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּלְקְטוּ הַמֶּרְקָה וְהַמִּמְעִיט. וַיְמַדּוּ בְּעֶמֶר וְלֹא הֶעֱדִיף הַמֶּרְקָה וְהַמִּמְעִיט לֹא הֶחֱסִיר אִישׁ לְפִי אֲכָלוּ לֶקְטוֹ** (שמות טז, יז-יח).

פירש רש"י: המרבה והממעט - יש שלקטו הרבה, ויש שלקטו מעט, וכשבאו לביתם ומדדו בעומר איש איש מה שלקטו, ומצאו שהמרבה ללקוט לא העדיף על עומר לגולגולת אשר באהלו, והממעט ללקוט לא מצא חסר מעומר לגולגולת,²⁰ וזהו נס גדול שנעשה בו.

מדרגות שונות מחברו, ולכן אין אפשרות לכתוב כללים בזה.

אך למרות זאת ישנה מדרגה אחת שאותה דורשים מכולם, מכל אדם ואדם, והיא אמונה ובטחון!

והקב"ה שרצה לתת תורה לעם ישראל החליט להעביר אותם קורס בענין אמונה ובטחון!

ובט"ו באייר נגמר להם הלחם!

והקב"ה בישר למשה: **"הַנְּבִי מִמְטִיר לָכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם וַיֵּצֵא הָעָם וַלְקִטּוֹ דָּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ לְמַעַן אֲנִסְנוּ הַיֵּלֶד בְּתוֹרָתִי אִם לֹא"** (שמות טז, ד).

וכתב הגאון הרב יעקב ישראל פוזן שליט"א (הנני בידך - עמוד 122), וז"ל:

הקב"ה באהבתו לעם ישראל עשה להם נסים גדולים בהמטירו עבורם לחם אבירים - מזון מלאכים מן השמים.

מעין החכמה

ראתה את שְׁלוֹתָ, והענין הדאיג אותה עוד יותר. הצעד נדמה לה כחסר אחריות. האם מודע בעלה לגובה הסכום הזה? האם הוא יודע כמה קשה להשיג הלוואות בסכומים כאלו, ואיך יחזירו אותן, כשהם בעצמם דחוקים?

בצורה פנתה לרבנית אלישיב ע"ה והסיחה את דאגותיה. הפנתה אותה הרבנית למרן הגרי"ש, ושאלתו הראשונה היתה, האם

20. ובענין זה מסופר (הנני בידך - עמוד 328):

אברך, השוקד על תלמודו יומם ולילה, אירס את ביתו בשעה טובה ומוצלחת, והתחייב לשלם סכום של שלשים אלף דולר עבור הוצאות הכרחיות. כששמעה אשתו את סכום ההתחייבות נבהלה: 'מהיכן חשבת להשיג סכום כזה?'

'איני יודעי' - השיב בעלה - 'הי יעזורי.'

פרשת בשלח - שיעור ושמו מן

פנה אל מנהל הישיבה, שהחל לחפש בכרטיס שלו שמות נדיבים.

'אין צורך בשמות רבים - הפסיקו האברך - יתן לי שם אחד, ודי'.

'ואולי לא תיענה? - התפלא המנהל
'ה' יעזור - ענה האברך.

משך המנהל בכתפיו, ורשם לו על פתקה קטנה את שמו וכתובתו של אחד הנדיבים, התומך בישיבה בקביעות בסכום של עשרה דולרים לחודש.

הודה לו האברך, התיישב ורשם מכתב קצר: בעוד כחדשיים אנו עומדים להשיא את בתנו, והתחייבנו לסכום של שלשים אלף דולרים. אנא סייעו לנו.

חלפו שבועיים, והנה בדואר המחאה על סך שלשים אלף דולרים! כל הנוגעים בדבר יודעו על כך, והשתוממו מהשגחת ה' המופלאה.

אך בזאת לא תם הסיפור...

בנסיעתו הבאה של מנהל הישיבה לגיוס תרומות להחזקת הישיבה, מיהר לבקר בבית הנדיב הדגול, ולבקש ממנו להגדיל את תרומתו הקבועה.

למרבה ההפתעה הודיע לו הנגיד, כי צר לו, אין באפשרותו להגדיל את הסכום מעבר ל-10 דולרים בחודש.

'חשבתי שהתעשרת! - אמר המנהל - 'הלא תרמת למשפחה פלונית שלשים אלף דולר!...!

התבונן בו האיש ממושכות ואמר: 'אספר לך מה הביא אותי לתרומה הזו.

במשך שנים ארוכות היינו חשוכי ילדים. לפני כחמש שנים נולדה לנו בתנו

יש ברשותכם רכוש או חפצי ערך שאפשר לפדות אותם.

'אין לנו כלום - השיבה האשה, והגריי"ש הורה לה שתודיע לבעלה שיבוא אליו לבירור הענין.

בא האברך, והרב אלישיב שאלו: 'על סמך מה חתמת?'

תהה האברך לפשר השאלה: 'הלא אב חייב להשיא את בתו!'

'אבל על סמך מה התחייבת על סכום כזה? - חקר.

'אם הקב"ה חייבני להשיא את בתי, ודאי ימציא לי את הסכום הנדרש! - השיב האברך בתמימות.

'ודאי ימציא לך את הכסף - אמר הגריי"ש - אבל עליך לעשות השתדלות. צא ותגייס את הסכום הזה!'

'לא, לא' - אמר האברך - 'הקב"ה ציוה גם ללמוד תורה, וזה מה שאני עושה. בוודאי לא יעניש אותי על שאיני מסתובב לגייס כספים...!

'אולי תבקש מכתב המלצה מכמה גדולי תורה ותסתובב בבתי הכנסת לאסוף כסף להכנסת כלה? - הציע לו. גם לזאת סירב. אין הוא בנוי לכך...

'ומהיכן תשלם?'

'כבר אמרתי, 'ה' יעזור!'

אמר מרן: 'אם כן, גש לישיבה ממול, ותבקש מן המנהל שיתן לך רשימה של כמה נדיבים מחו"ל. אמור לו שאני ביקשתי שיתן. קח את הרשימה ושלח להם מכתבים, אולי יעזרו לך!'

לזאת נענה האברך.

המחזרת שוב יהיה לו אוכל עבור ילדיו הקטנים?

מאחר שכל ענייני המן היו מלווים בחסדים גדולים, מדוע לא נתן לישראל מן שיספיק לשנה, או לפחות לחודש, כדי שיהיו רגועים יותר?

יתירה מזו, בכל יום ירדה כמות עצומה של מן, שיכולה היתה להספיק לשנים רבות. כל המן העודף נמס, וזרם אל הנחלים, בעת שלבני ישראל לא נותר אפילו 'כזית' מן ליום המחזרת.

והאמת היא, שזה היה גילוי האהבה הגדול ביותר שהיה במן:

הקב"ה רצה שעם ישראל יהיו קשורים אליו, שיהיו חבוקים ודבוקים בו, ולכן נתן להם את התורה. אך כדי שעם ישראל יוכלו להתחבר דרך

עוד נסים רבים נעשו במן, וכולם מרוב אהבת ה' לעמו.

אך נראה, לכאורה, שבעיה אחת - מאוד מטרידה [כביכול] - היתה קיימת בענין המן. זוהי ה'בעיה' שמוזכרת בפסוק: **וַיֵּצֵא הָעָם וַלְקָטוּ דְבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ**. בכל יום ירד מן לכל אדם רק לאותו יום, למעט ערב שבת, שאז ירד גם לצורך השבת. לא היתה שום אפשרות להשאיר מן לימים הבאים.

בני ישראל מהלכים במדבר, אין להם שדות חיטה או פרדסים של עצי פרי. אין משכורת מסודרת, שנכנסת לחשבון הבנק בתאריך קבוע. אין שום דבר במקרר או במקפיא, אין בכלל חנויות שניתן לקנות בהן לחם וחלב.

אדם מן השורה עלול לחוש דאגה גדולה ומתח - מי יודע, אם ביום

מעין החכמה

אחד שלח לנו הרופא את הבדיקות המעודכנות, המבשרות כי הילדה התגברה על מחלתה והבריאה, ובמכתב השני - בקשה מאברך אלמוני בירושלים לסייע לו בהשאת בתו.

בו במקום הירמתי טלפון למנהל סניף הבנק שלי וחקרתי כמה כסף מצוי בתוכנית החסכון שלי. תשובתו המדהימה היתה: שלשים אלף דולר. משכתי מיד את כל הסכום ושלחתי אותו לאותה משפחה!...

ואני בחסדך בטחתי יגל לבי בישועתך.

היחידה, ולא היה קץ לאושרנו. אלא שלא ארכו שנות הַשְּׁבַע, ואנו התבשרנו בבשורת איוב - ילדתנו הקטנה חולה במחלה קשה חשוכת מרפא. התרוצצנו מרופא לרופא, עד שהגענו למומחה בעל שם עולמי, שהציע דרך טיפול חדשה. בשבת, עם התחלת הטיפול, התחננתי בפתיחת הארון: ירבונו של עולם, שלח לבתי רפואה שלימה, ונזכה לגדלה ולהשיאה, ואני מבטיח לתמוך במשפחה עניה שתוכל להשיא את בתה!... וכך התחלנו בטיפול.

לפני חדשים ספורים הגיעו אלי בדואר שני מכתבים ביום אחד. במכתב

ואחד הפסוקים הנאמרים בפרשת המן הוא: "וַיִּמְדוּ בְּעַמְרָם, וְלֹא הֶעֱדִיף הַמֶּרְבֵּה, וְהַמִּמְעִיט לֹא הֶחְסִיר, אִישׁ לְפִי אֶכְלוּ לְקֶטוֹ" (שמות טז, יח).

וכך אנו לומדים מהפסוק הזה, העושר לא גייע דוקא למי שחושב שהוא יחטוף את העולם; וְלֹא הֶעֱדִיף הַמֶּרְבֵּה! והוא גם לא יִמְנָע ממי שלא חוטף את העולם ומקדיש חלק מעותותיו ללמוד תורה 'על חשבון' העבודה: וְהַמִּמְעִיט לֹא הֶחְסִיר!

הפרנסה תלויה אך ורק בברכת ה'! ומה מוטל עלינו? "הַשֵּׁלֶךְ עַל ה' יִהְיֶה וְהוּא יְכַלְכְּלֶךָ" (תהלים נה, כג), עלינו רק לעשות השתדלות כלשהי ולבטוח בה, הזן ומפרנס אותנו בחן, בחסד וברחמים.

'אתה' מבין אב"י - סיכם יוסי את הדברים - 'עם ישראל זכו לאמונה על ידי המן, וגם אנו אם נתבונן בה (בפרשת המן) נוכל לזכות לאמונה'.

התורה הם זקוקים לאמונה ובטחון, ולכן לא נתן להם את מזונם לתקופה ארוכה, אלא ליום אחד בלבד!

ובכך התרגלו עם ישראל לשאת עיניהם בכל יום אל הבורא, שיתן להם מזונם.

ונסכם את הדברים:

היסוד של עם ישראל: לחיות עם הקב"ה יום - יום, שעה - שעה! וכשחיים בצורה שכזאת אין דאגות בנוסח של 'מה נאכלי שהרי על ה' יהבנו והוא יכלכלנו.

וכדי שנתחזק ביסוד הזה תיקנו לנו חז"ל (שו"ע, או"ח סימן א סעיף ה) להזכיר בכל יום את הנס שעשה הקב"ה לישראל במדבר, שהוריד להם את המן. ולכן סידרו בסידורים (אחר תפילת שחרית): לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה, הריני בא לקיים מצות עשר זכירות, שיש לזכור בכל יום, ואלו הן: **ציאת מצרים. והשבת. והמן...**

העולה מן האמור להלכה ולמעשה

הדעת! **כי בתאות ממון ישנו איזה סם מיוחד**
העולה למוח והופך מיד את האדם לשיכור
 שאינו יודע מה הוא עושה ומה הוא שח!

ד. אם נתבונן נראה, שתכונה זו של מעשי
 שגעון ושטות - קיימת רק בתאות
 הממון! **שכן ישנן אולי תאוות גדולות יותר**
מתאות הממון, אולם רק בתאות הממון קיים
 מצב של סילוף ושקר. כי כשמדובר בכסף
 האדם מצדיק את דרכיו כדיבורים
 ואמתלאות שונות ומשונות, ואינו מרגיש עד
 כמה נראה הוא כמתעתע!

לכן, אדם שרודף אחרי הממון - עלול הוא
 להשתטות ממש עד אבדון מוחלט! כי
 שורש כל הטומאות - תאות הממון!

ה. פרשת המן - טוב לאומרה בכל יום כי על
 ידי קריאתה האדם בא לידי אמונה שכל
 מזונותיו באין לו בהשגחה. **והיינו, שעל ידי**
ההתבוננות בפרשת המן יזכה האדם להכניס
את האמונה לתוך התודעה!

ו. **וזו הסיבה שהמן לא ירד פעם בשבוע או**
פעם בחודש, אלא מדי יום ביומו. משום
שהקב"ה רצה שעם ישראל יהיו קשורים,
חבוקים ודבוקים בו ולתורה הקדושה על ידי
האמונה והבטחון שהוא זן ומפרנס אותם
מדי יום ביומו ובכך יתרגלו עם ישראל
לשאת עיניהם בכל יום אל הבורא, שיתן
להם מזונם.

א. לעתים נדמה לאדם שמצבו הוא הכי
 גרוע שיכול להיות, והוא מרגיש וחש
 כאילו כל ישותו נעלמת ושוקעת בתוך
 ההעלם המוחלט של עצמו. אך על האדם
 לדעת שהתחושות הללו וההרגשה הזו, היא
 מיצירתו של היצר הרע!

היצר הרע הוא המביים את 'העתיד השחור'
הנראה לאדם. הוא המטיל אימה ומורד.
הוא המדמיין ומצייר לאדם, כיצד, בעקבות
חובותיו, יעקלו לו את הבית, והוא יסתובב
ברחובות קרוע בגדים וחסר כל. והאדם נדרש
לעבוד את ה' יתברך. והעבודה פירושה לזבח
את היצר הרע והזביחה היא על ידי אמונה!

ב. האמונה, התקווה והבטחון במי שאמר והיה
 העולם, הן המרפאים את האוש, ומעמידים
 את האדם על הגובה הראוי לו ונותנים לו הכח
 והעוז למלאות את יעודו בעולם.

וזה הוא העיקר, להגביר את האמונה והחזיון,
התקווה והבטחון, ועם זה לעשות בפועל
כל מה שאפשר לעשות ולא לשבת בחיבור
ידיים ולבכות על העבר המזהיר, ולהזהר
באלפי סייגים מלצייר לעצמו עתיד שחור. על
האדם להרגיל עצמו במחשבה טובה זו לצייר
לעצמו בכח הבטחון שפרנסתו מזומנת לפניו,
ואם מתאחרת איזה זמן הנה האל הטוב יתברך
ויתעלה ישלם לו במיטב ויהיה בשמחה באמת.

ג. אדם ששולטת עליו תאות הממון, הוא
 נכנס למערבולת של עֶרְוֹן חושים וסחרור

תיקון שובבי"ם ותיקון היסוד

**בכל יום שישי בתקופת השובבי"ם
בשעה 5:00 בבוקר**

בבית המדרש המאיר לארץ, הקציר 666 נתיבות

בהשתתפות בתיקון ע"י מו"ר הרב ישראל אברג'ל שליט"א
זכות הרבים תעמוד לכם ולבני ביתכם
בתרומת 180 ש"ח להפצת תורה חובקת עולם
תורתו של אבינו מו"ר הרב יורם מיכאל אברג'ל זיע"א

**למסירת שמות:
08-37-40-200**

אין הרב יורם מיכאל אברג'ל יע"א

הזדמנות נדירה!

לכבוד יום ההולדת של

מו"ר הרב **ישראל אברג'ל** שליט"א

אנו נערכים להדפסת ספרים חדשים
מתורת אבינו מו"ר הרב יורם מיכאל אברג'ל זיע"א

היו שותפים בהפצת תורה חובקת עולם!

חייגו: *2910

אפשרות להקדשות בספרים

www.hameir-laarets.org.il

08-37-40-200

שעזרי השבוע

מפי הרה"ג רבינו ישראל אברג'ל שליט"א

ראשון - כל שבוע בשעה: 18:30
שיעור 'זום' לדוברי השפה האנגלית עם תרגום

שני - כל שבוע בשעה: 20:00
בית הכנסת 'היכל נפתלי' רחוב ברוריה 6

אשדוד

רביעי - י"ז שבת 8/2 בשעה: 20:00
בית הכנסת המרכזי 'מת אשכול' רחוב ראול וולנברג 11

חיפה

חמישי - כל שבוע בשעה: 20:00
בית המדרש 'המאיר לארץ' רחוב הקציר 666

נתיבות

שיעורים נוספים ברחבי הארץ מתעדכנים
בכל תחילת שבוע באתר המאיר לארץ
www.hameir-laarets.org.il

ערוצי מחלקת המדיה
של בית המדרש המאיר לארץ

hameir-Laarets.org.il

המאיר לארץ

054-26-380-26

08-64-99-859
קו שמע - המאיר לארץ

פרשת בשלח י"ג שבט התשפ"ג

זמני שבת קודש

רבינו תם	יציאת שבת	הדלקת נרות	עיר
18:23	17:48	16:57	באר שבע
18:21	17:47	16:56	תל אביב
18:19	17:45	16:54	חיפה
18:29	17:53	17:01	אילת
18:26	17:50	16:59	ירושלים
		16:39	ירושלים 40 דק'

מסילות אל הרב

מפי קדשו של אטור' זיע"א

לפעמים אדם חושב שהלימוד שלו ושל חבירו שווה, אבל כעת אנהנו מבינים שזה לא אותו הדבר, יש אנשים שעוברים אלף יסורים עד שמגיעים ליד הגמרא, מהבית ומהעבודה ועם האשה, ועם כל מיני דברים אחרים, וא"כ עד שהוא לומד עשר דקות זה כמו מאה שעות של אחרים.

יש אחד אחד שהכל אצלו מסודר, יש לו מקום לימוד ממוזן, יש לו רכב, לא חסר לו כלום, הוא יושב בנחת ולומד, כשהוא עיף הוא יושן - איך לו שום בעיה, וכי אדם זה הוא עמל בתורה! כתוב "אדם לעמל יולד" (איוב ה'), משלמים לאדם לפי העמל שלו.

הפצת תורה חובקת עולם
היה שותף 08-37-40-200

- לתרומות: בנק מרכנתיל דיסקונט, סניף 721 נתיבות, חשבון 23357
- בנק הדואר, סניף 1, חשבון 27016519
- בכל עמדות 'נדרים פלוס'
- **ביט ופייבוקס במס' 08-37-40-200**